

УДК 343.3:343.9

DOI <https://doi.org/10.37687/2413-6433.2025-1.26>**Панасюк Т. І.,**

кандидат юридичних наук,
провідний науковий співробітник
Національної академії Служби безпеки України
ORCID: 0009-0005-9416-5424

Цирюк А. Г.,

науковий співробітник
Українського науково-дослідного інституту
спеціальної техніки та судових експертиз
Служби безпеки України
ORCID: 0009-0007-1040-1835

ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ТА СУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЗА СТАТТЕЮ 114-2 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ: РЕЗУЛЬТАТИ ЗА 15 МІСЯЦІВ ВІД КРИМІНАЛІЗАЦІЇ

PRE-TRIAL INVESTIGATION AND JUDICIAL PROCEEDINGS UNDER ARTICLE 114-2 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE: RESULTS 15 MONTHS AFTER CRIMINALIZATION

У статті автори продовжують дослідження нового для України злочину, передбаченого статтею 114-2 «Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану». Серед населення та у ЗМІ такі діяння називають «коригування вогню». Виникло таке явище в Україні з початку повномасштабного вторгнення. Такими діяннями люди, здебільшого за власною ініціативою, допомагають агресору у веденні воєнних дій проти України.

У статті автори узагальнюють результати вивчених судових вироків у період з 28.09.2024 до 11.06.2025, а також викладають загальні висновки за період з 01.04.2024 року по теперішній час.

За загальними висновками у ЄДРСР оприлюднено 251 вирок за статтею 114-2 КК України (за частиною першою статті 114-2 КК – 21 вирок (8%); за частиною другою – 167 вироків (66,5%) і за частиною третьою – 64 вироків (25,5%)), у семи справах на рішення суду першої інстанції подано апеляційні скарги (в одній справі вирок суду скасовано та направлено справу на новий розгляд до суду першої інстанції).

У 100 справах судом затверджено угоди між прокурором та обвинуваченим про визнання винуватості та призначено покарання, узгоджене сторонами. Вирішуючи питання про призначення покарання в окремих справах судом застосовано положення статей 58, 69 та 75 КК України.

Дослідження мотивувальної частини вироків дозволили сформулювати висновки щодо зміни суб'єктивної сторони у вчинених злочинах, якщо у перші місяці від криміналізації діяння обвинувачені говорили про незнання караності такого діяння, то останні вироків свідчать про умисний характер вчиненого особою та усвідомлення своїх дій. Особливу увагу автори звертають на поширення обвинуваченими інформації з використанням месенджера Telegram (у 82% вивчених вироків за період 28.09.2024 до 11.06.2025) та порушують питання про необхідність заборони користування цим месенджером в Україні.

Ключові слова: коригування вогню, судовий вирок; поширення інформації; злочин; месенджер; позбавлення волі; аналіз; обвинувачений.

In the article, the authors continue their research on a new type of crime for Ukraine, as defined by Article 114-2: "Unauthorized dissemination of information about the direction, movement of weapons, armaments and ammunition into Ukraine, the movement, relocation or deployment of the Armed Forces of Ukraine or other military formations established in accordance with the laws of Ukraine, committed under martial law or a state of emergency." Among the public and in the media, such actions are commonly referred to as "fire correction." This phenomenon emerged in Ukraine at the beginning of the full-scale invasion. Individuals engaging in such acts, often on their own initiative, assist the aggressor in conducting military operations against Ukraine.

The article summarizes the results of court verdicts analysed from September 28, 2024, to June 11, 2025, and also presents general conclusions for the period from April 1, 2024, to the present.

According to the general findings, 251 verdicts under Article 114-2 of the Criminal Code of Ukraine have been published in the Unified State Register of Court Decisions (USRCD): 21 verdicts under Part 1 of Article

114-2 (8%); 167 verdicts under Part 2 (66.5%); and 64 verdicts under Part 3 (25.5%). In seven cases, appeals were filed against the decisions of the courts of first instance (in one case, the verdict was overturned and the case was sent back for retrial).

In 100 cases, the courts approved plea agreements between the prosecutor and the accused and imposed sentences. When determining the punishment in individual cases, the courts applied the provisions of Articles 58, 69, and 75 of the Criminal Code of Ukraine.

Analysis of the reasoning sections of the verdicts made it possible to draw conclusions regarding changes in the subjective aspect of the crimes committed. While in the early months after the criminalization of such acts, defendants claimed ignorance of the punishability of their actions, more recent verdicts indicate the deliberate nature of the offenses and the individuals' awareness of their actions. The authors pay particular attention to the dissemination of information by the accused via the Telegram messenger (in 82% of the studied verdicts between September 28, 2024, and June 11, 2025) and raise the issue of the need to prohibit the use of this messenger in Ukraine.

Key words: *fire correction, court verdict, dissemination of information, crime, messenger, imprisonment, analysis, accused.*

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну ранком 24 лютого 2022 року мало результатом виявлення, розслідування, судовий розгляд великої кількості кримінальних проступків та злочинів. Шалений масив роботи отримали сили безпеки та оборони, в аспекті виявлення та розслідування злочинів – Служба безпеки України, Національна поліція, прокуратура.

Природньо, що увага населення та влади зосереджувалася на опорі, протидії вторгненню, захисті держави та збереженні державності, збереженні життя кожної особи від обстрілів. Окрім цього шаленими темпами почала вестися інформаційна війна та інформаційно-психологічні операції в Україні. Відповідно у загальній чисельності вчинених злочинів збільшувалися вчинення та розслідування злочинів проти основ національної безпеки України та кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Згідно з інформацією Офісу Генерального прокурора у період повномасштабного вторгнення РФ станом на 10.06.2025 року зареєстровано 144249 злочинів агресії та воєнних злочинів та 19304 злочини проти основ національної безпеки України [1].

Дослідження практики судового розгляду «коригування вогню» виступало предметом нашого наукового та практичного інтересу з часу криміналізації цього діяння та доповнення Кримінального кодексу України (ділі – КК України) статтею 114-1 «Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану». Через 6 місяців нами було проведено дослідження судових вироків та сформульовано відповідні висновки [2]. Наразі є можливість прослідувати динаміку на певні тенденції досудового розслідування цих злочинів, яке відповідно до частини другої статті 216 Кримінального процесуального кодексу України (ділі – КПК України)

здійснюють слідчі органів безпеки, та судового розгляду цих справ.

Результати пошуку судових вироків, ухвалених за статтею 114-2 КК, які офіційно оприлюднено на сайті «Судова влада» у Єдиному державному реєстрі судових рішень (далі – ЄДРСР) за період з 28.09.2024 до 11.06.2025: за заданими параметрами пошуку знайдено 188 документів. Вивчення кожного із цих документів знову підтверджує факт, що ЄДРСР не відбирає судові рішення відповідно до заданих параметрів пошуку, досить часто відображаються вирoki за статтею 111-2 КК України.

Вивчення судових вироків дозволило підсумувати, що за період з 28.09.2024 до 11.06.2025 за статтею 114-2 КК України винесено та внесено до ЄДРСР 72 вирoki. У трьох справах на вирок суду подано апеляційну скаргу, за результатами якої у справах № 945/500/23, № 945/500/23 апеляційними судами залишено без змін вирок суду першої інстанції. У справі № 183/5292/22 Дніпровським апеляційним судом вирок Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області скасовано та призначено новий розгляд в суді першої інстанції.

Особливо належить відмітити, що у справі № 569/11169/22 у пред'явленому обвинуваченні за частиною другою статті 114-2 КК України визнано невинуватим та виправдано особу, у зв'язку з недоведеністю, що в його діянні є склад цього кримінального правопорушення.

З метою не розголошення інформації у текстах судових рішень, для забезпечення захисту інформації у 5 справах судові рішення не оприлюднено відповідно до вимог Закону України «Про доступ до судових рішень» (пункт 4 частина перша стаття 7) [5], ще у 4 справах розгляд справи проведено у закритому судовому засіданні, однак вирoki оприлюднено.

З оприлюднених 67 вироків у 3 справах (4%) осіб притягнуто до відповідальності за частиною першою статті 114-2 КК, 43 справи (64%) – за частиною другою та 21 справа (32%) за частиною третьою. У 15 випадках злочин вчинено жінками (22%). 7 справ (10,4 %) розглянуто з вико-

ристанням можливостей відеоконференцз'язку (далі – ВКЗ), причому за допомогою ВКЗ участь у засіданні брали і прокурор, і захисники, і обвинувачені, у двох випадках така участь здійснювалася з використанням власних технічних засобів.

Щодо підходів до призначення покарання, усі призначені покарання у вигляді позбавлення волі, від 1 до 11 років. Водночас у справі 521/3487/25 судом затверджено угоду про визнання винуватості, призначено покарання у вигляді позбавлення волі та застосовано статтю 69 КК України – призначено покарання у виді штрафу у розмірі 10 000 (десяти тисяч) неоподаткованих мінімумів доходів громадян, що становить 170 000 (сто сімдесят тисяч) грн. У справах № 132/3108/24, № 363/369/24, 482/2087/24 судом затверджено угоду про визнання винуватості, призначено покарання у вигляді позбавлення волі та на підставі статті 58 КК України призначено покарання у виді службового обмеження для військовослужбовців.

Загалом у 27 справах (40,2%) судом затверджено угоду про визнання винуватості, у 23 справах (34,3%) застосовано положення статті 75 КК України, звільнено засуджених від відбування призначеного основного покарання у виді позбавлення волі, з випробуванням з визначенням іспитового строку.

З метою встановлення винуватості особи у судовому засіданні досліджувалися: допити обвинувачених осіб, протоколи про хід і результати НСРД, протоколи обшуків, допити свідків, протоколи огляду, висновки експертів, результати слідчих експериментів та інші докази.

У попередньому дослідженні ми робили висновок про наявність обов'язкового предмета вчинення злочину: телефону, смартфона, комп'ютеру, інших гаджетів [2]. Однак, якщо за результатами попередніх досліджень вчинення злочинів здійснювалося з використанням різноманітних соціальних мереж: телеграм, однокласники, вконтакте, Whats App, Tick Tok, використання хмарного сховища через браузер Google Chrome тощо, то наразі характерним є використання саме Telegram (82%). Лише у 12 випадках поширення інформації здійснювалося з використанням інших месенджерів, з них у двох справах під час розмови. Така тенденція використання саме Telegram свідчить про його розповсюдження серед усіх верств населення та зручність спілкування з представниками країни агресора. Питання заборони використання цього месенджера порушувалося в Україні неодноразово. Питанням національної безпеки назвав Кирило Буданов використання Telegram в Україні, оскільки спецслужби РФ мають доступ персональних даних користувачів та до листування, навіть у разі видалення повідомлень [5]. Наразі Telegram виступає інструментом для вербування українців, фейків, пропаганди та антиу-

країнських наративів. Рішенням Ради національної безпеки і оборони України за результатами засідання Національного координаційного центру кібербезпеки заборонено встановлення та використання Telegram на службових пристроях працівників органів державної влади, військовослужбовців, працівників сектору безпеки і оборони, а також підприємств – операторів критичної інфраструктури [6].

Вивчаючи питання умислу під час вчинення злочинів, тенденцією є його вчинення умисно. Якщо за перші півроку криміналізації діяння, засуджені пояснювали відсутність умислу незнанням злочинності, караності вчинених діянь та можливості понести покарання, то можна говорити про результативність роз'яснювальної роботи ЗМІ та військових щодо заборони фотографування та пересилання інформації про зброю, військових та результати обстрілів.

За результатами наших досліджень можна підсумувати, що практика досудового розслідування та судового розгляду справ напрацьовується. З часу криміналізації діяння та станом на 10.06.2025 року судом винесено та внесено до ЄДРСР вироків у 284 справах за статтею 114-2 КК України, з них 33 судових вироків на підставі пункту четвертого частини першої статті 7 Закону України «Про доступ до судових рішень не оприлюднено. У закритому судовому засіданні проведено розгляд 15 справ.

Із 251 оприлюднених судових вироків за частиною першою статті 114-2 КК – 21 вирок (8%); за частиною другою – 167 вироків (66,5%) і за частиною третьою – 64 вироків (25,5%). У семи справах подано апеляційні скарги на рішення суду першої інстанції, тільки в одній справі вирок суду скасовано та призначено новий розгляд в суді першої інстанції.

Розгляд усіх кримінальних проваджень здійснено за участі обвинуваченої особи, у декількох справах обвинувачені брали участь у засіданні в режимі ВКЗ. Дослідження вироків підтверджує використання учасниками судового розгляду можливостей КПК та їх участь у судовому провадженні у режимі ВКЗ з використанням власних технічних засобів, цими можливостями користувалися і прокурори, і захисники.

У всіх випадках укладання угод про визнання винуватості між прокурором та обвинуваченим, такі угоди судом затверджено. Водночас за результатами судового розгляду в одній справі обвинуваченого визнано невинуватим та виправдано, у зв'язку з недоведеністю, що в його діянні є склад цього кримінального правопорушення.

Тенденція до зменшення кількості поширень інформації через незнання караності діяння, свідчить про ефективність роз'яснювальної роботи серед населення. Така робота має бути продовжена та навіть посилена, оскільки інформування це також спосіб боротьби. Активні

зусилля у цьому аспекті необхідно докласти до заборони використання месенджера Telegram як основного та ключового засобу для поширення інформації. Активні дискусії з цього питання ведуться доволі давно, на жаль, політична воля для цього відсутня.

Окремо необхідно зазначити про якість відображення інформації у ЄДРСР. Пошук судових

рішень відповідно до запропонованих реєстром категорій у нашому дослідженні показав похибку у 43%, тобто за заданими критеріями пошуку судові рішення містили або іншу форму судового рішення (ухвали), або вирок за іншою статтею КК України (стаття 111-2). Таким чином без перевірки, результати пошуку не може бути використано для статистичних даних.

Список використаних джерел:

1. Злочини, вчинені в період повномасштабного вторгнення рф. URL: <https://www.gp.gov.ua/> (дата звернення: 11.06.2025).
2. Панасюк Т. Відповідальність за «коригування вогню»: основні висновки за результатами аналізу судових вироків // <https://doi.org/10.32782/2307-1745.2024.70.14> (дата звернення: 11.06.2025).
3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення 11.06.2025).
4. Про доступ до судових рішень: Закон України № 3262-IV від 22 грудня 2005 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3262-15#Text> (дата звернення : 11.06.2025)/
5. Українським чиновникам заборонили Телеграм. Що це означає. URL: [https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cwy94y2j1n6o#:~:text=\(дата звернення : 11.06.2025\).](https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cwy94y2j1n6o#:~:text=(дата звернення : 11.06.2025).)
6. Рада національної безпеки і оборони України. URL: https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=844792274498158&id=100069021795806&rdid=QhUeDuAoKecO0fIK (дата звернення : 11.06.2025).